

HOGE RAAD VAN ADEL

JAARVERSLAG 2009

De Raad bracht in het verslagjaar advies uit aan het Ministerie van Defensie over het nieuwe embleem voor het Marinebedrijf, onderdeel van de Defensie Materieel Organisatie (DMO), Directie Logistieke Bedrijven. De mythologische figuur van een gevleugeld zeepaard kreeg een omlijsting van een lauwerkrans met 24 schakels, overtopt met een steekhelm en de wapenspreuk OMNES LABORES EXANCLARE (alle inspanningen verdragen). Vastgesteld bij beschikking van de Directeur DMO d.d. 16 juni 2009, nr. DIR LB / 2009017774.

TEN GELEIDE

Het verslag van de Hoge Raad van Adel over 2009 laat een stijgend aantal verzoeken van gemeenten zien om advies over een vast te stellen gemeentevlag. Anders dan gemeentewapens worden vlaggen niet bij koninklijk besluit maar bij besluit van de gemeenteraad vastgesteld. Uit het feit dat expertise van de Raad wordt gevraagd, kan een toenemende waardering voor zijn heraldische kennis, als grondslag van de banistiek, worden geconstateerd.

Ieder jaar blijkt weer dat voor de juridische onderbouwing van de toekenning en vermelding van adellijke titulatuur dikwijls teruggevallen moet worden op koninklijke besluiten uit het begin van het Koninkrijk der Nederlanden. De Wet op de adeldom (1994) bepaalt immers dat, op een enkele uitzondering na, deze hun gelding hebben behouden en alleen gewijzigd kunnen worden bij algemene maatregel van bestuur.

Het is in dit opzicht opmerkelijk dat een Koninklijk Besluit uit 1822, dat de overheid *verplicht* adellijke titulatuur op alle officiële documenten te vermelden, zelfs na bevestiging door de Hoge Raad der Nederlanden (1917) en (opnieuw) door de Rechtbank Arnhem (2007), een onvolledige applicatie in de regelgeving betreffende de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA) heeft gekregen. De vrijblijvende toepassing van dit bindende voorschrift in de GBA-regelgeving (1994) heeft bijvoorbeeld nog in 2006 geresulteerd in een wijziging van het Reglement Rijbewijzen (1996), zodat vermelding daar sindsdien *facultatief* wordt voorgeschreven.

Het is bemoedigend dat de minister van Verkeer en Waterstaat mij onlangs schriftelijk meedeelde dat het Reglement Rijbewijzen bij de eerstvolgende gelegenheid weer in overeenstemming met de Wet op de adeldom zal worden gebracht.

Aan het einde van het jaar werd de Raad getroffen door het onverwachte overlijden van Jonkvrouw van den Brandeler, vanaf 1992 zeer betrokken lid. Zij vervulde als eerste vrouwelijke lid een bijzondere en onvervangbare rol, zoals mr. Eschauzier als oudste lid van de Raad, tijdens mijn verblijf in het buitenland, in de uitvaartdienst zo treffend verwoordde. Ik sluit mij aan bij zijn belofte met het advieswerk voort te zullen gaan indachtig haar persoonlijke, oplossingsgerichte aanpak.

De handschriftencollectie van de Hoge Raad van Adel kon opnieuw met de verwerving van een aantal zeldzame zeventiende-eeuwse wapenboeken, ditmaal door schenking, worden verrijkt.

C.O.A. Schimmelpenninck van der Oije, voorzitter.

Yvonne Heleen van Coeverden en jonkvrouw Judith Gerritdina Allegonda van Coeverden voor hare personen alleen, te erkennen als gerechtigd tot het voeren van de van ouds in hun geslacht gevoerde titel van baron en barones, ten einde te genieten alle voorrechten, welke bereids aan de adel in het Koninkrijk verbonden zijn of verder verbonden mochten worden en wyders met de vrijheid om als hun aangeboren geslachtswapen te blijven voeren:

In goud drie adelaars van keel. Helm met wrong en dekkleden van keel en goud. Helmtaken: een vlucht van keel. Schildhouders: twee leeuwen van natuurlijke kleur, gelyk dit aldus hier in zijn kleuren en metalen is afgebeeld, terwijl de begunstigden en hun vorenbedoelde afstammelingen tevens gerechtigd zullen zijn om desverkiezende boven het wapenschild, in plaats van de helm en zijn versierselen, de hun toekomende rangkroon te voeren.

Opdat de voorschreven jonkheer Jan van Coeverden, jonkheer Willem Gerrit van Coeverden en jonkheer Frederik Willem Wolter Hendrik van Coeverden en hun vorenbedoelde afstammelingen, en jonkvrouw Yvonne Heleen van Coeverden en jonkvrouw Judith Gerritdina Allegonda van Coeverden het genot van die gunstbewijs en de voorrechten daaraan verbonden ongestoord mogen genieten, zo hebben Wij hun deze Open Brief afgegeven, die geregistreerd is by de Hoge Raad van Adel.

Wij verzoeken alle Keizers, Koningen, Hertogen, Landsheren, Soevereine Republieken en wie het verder zou mogen aangaan om gemelde jonkheer Jan van Coeverden, jonkheer Willem Gerrit van Coeverden en jonkheer Frederik Willem Wolter Hendrik van Coeverden en hun vorenbedoelde afstammelingen, en jonkvrouw Yvonne Heleen van Coeverden en jonkvrouw Judith Gerritdina Allegonda van Coeverden als baron en barones te erkennen en de aan die titel verbonden voorrechten ongehinderd te doen genieten.

Wij gelasten in het bijzonder Onze Minister van Bin

JAARVERSLAG 2009

VERSLAG VAN DE RAAD

In 30 (2008: 29) zaken bracht de Hoge Raad van Adel advies uit. Van deze hadden 3 (3) betrekking op adelszaken, 0 (1) op naamswijziging, 11 (14) op wapens, 7 (1) op vlaggen, 6 (6) op emblemen en 3 (4) op ridderlijke orden. In totaal werden 24 (24) nieuwe en 10 (10) oude dossiers behandeld. De nieuwe betroffen 4 (5) onderwerpen van algemene aard, 2 (3) adelszaken, 0 (1) naamswijzigingen, 4 (8) wapenverleningen en -verbeteringen, 6 (1) vlaggen, 5 (4) emblemen en onderscheidingen, 2 (0) Ridderlijke Duitse Orde en 1 (2) Maltezer Orde.

In het filiatierregister van de Nederlandse adel werden 219 (132) akten van geboorte, huwelijk en overlijden ingeschreven. De sterke toename is een gevolg van een ambtshalve geïnitieerde inhaalslag bij enkele onvolledig ingeschreven geslachten.

De voorzitter vertegenwoordigde de Raad traditiegetrouw bij de Nieuwjaarsontvangst op Paleis Noordeinde, de 4 mei-herdenking te Amsterdam en de opening van de Staten-Generaal.

Op 4 februari ontvingen hij en de secretaris de per 1 oktober 2008 benoemde secretaris-generaal van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), mevrouw R.M. van Erp-Bruinsma, voor een kennismakingsbezoek.

De voorzitter was op 7 maart mede namens de Raad aanwezig bij het jaarlijkse Interridderlijk Overleg van de verschillende ridderschappen, waarbij traditiegetrouw de Nederlandse Adelsvereniging, de Vereniging voor Jongeren van Adel in Nederland en de Hoge Raad van Adel te gast zijn. De vergadering werd deze keer georganiseerd door de Ridderschap van Overijssel te Deventer. Hij had voorts zitting in de historische commissie van de Ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht.

Op 15 juni hees de voorzitter de Nederlandse vlag bij de opening van de buitententoonstelling 'Provincievlaggen' van de Stichting Vlaggenparade Rotterdam op de Boompjes aldaar, waar door de commissarissen van de koningin de vlag van hun provincie werd gehesen.

Op 8 oktober werd de Raad getroffen door het plotselinge overlijden van zijn zeer gewaardeerde lid jonkvrouw M. van den Brandeler op 68-jarige leeftijd in haar huis te Oegstgeest. Haar maatschappelijke betrokkenheid in haar woonplaats, onder andere als gemeenteraadslid, weerspiegelde zich vanaf haar benoeming in 1992 in een geëmancipeerde bijdrage aan de adviestaak van de Raad. Het oudste lid, mr. J.P. Eschauzier, en de secretaris vertegenwoordigden de Raad bij de afscheidsdienst op 13 oktober 2009 in het Groene kerkje te Oegstgeest.

Adelszaken

Op grond van art. 2 van het Soeverein Besluit van 13 februari 1815, nr. 60 'omtrent de vereichten en voorregten van den Adelstand binnen de Vereenigde Nederlanden' zijn alle adellijke personen gerechtigd tot het voeren van het predikaat jonkheer/jonkvrouw, behalve degenen aan wie in het koninklijk besluit van hun nobilitatie of in een later separaat besluit een titel is toegekend. Deze adellijke titels, in Nederland thans – in oplopende volgorde van belangrijkheid – ridder, baron, burggraaf, graaf en prins, zijn op historische gronden van een hogere rang dan het predikaat. Titels zijn toegekend aan personen wier voorgeslacht deze titels voerde hetzij op grond van gewoonterecht of verlening door een buitenlandse vorst, hetzij bij wijze van bijzondere gunst aan nieuw geadelde personen. Bij de eerste categorie gaat de titel doorgaans over op alle nakomelingen, maar de laatste categorie heeft haar titel over het algemeen bij eerstgeboorterecht ontvangen. In het verslagjaar werden in beide categorieën titels verleend.

Bij Koninklijk Besluit van 24 februari 2009, nr. 09.000560, is voor *jonkheer Jan van Coeverden*, *jonkheer Willem Gerrit van Coeverden* en *jonkheer Frederik Willem Wolter Hendrik van Coeverden* en al hun afstammelingen in mannelijke lijn, voor zover zij daarvoor volgens de wettelijke regelingen in aanmerking komen, zowel mannelijke als vrouwelijke, erkend de titel van baron en barones; voor *jonkvrouw Yvonne Heleen van Coeverden* en *jonkvrouw Judith Gerritina Allegonda van Coeverden*

is erkend de titel van barones. De Raad had zich in 2008 – ook in zijn huidige samenstelling – kunnen vinden in zijn in 1991 ingenomen positieve standpunt ten aanzien van de historische rechten binnen dit oude Oost-Nederlandse adellijke geslacht. Mede op grond van de erkenning bij K.B. van 28 april 1826, nr. 15, voor Johannes Wolter van Coeverden, behorende tot een uitgestorven tak, van de titel baron (die weliswaar wegens niet lichten van het diploma in hetzelfde jaar weer verviel) is voor een aantal leden van het geslacht Van Coeverden in de jaren 1991-1993 bij koninklijk besluit de titel van baron op allen erkend.

Het adelsdiploma Van Coeverden werd in de loop van het verslagjaar gekalligrafeerd, van het familiewapen voorzien en ingebonden. Na de ondertekening door H.M. de Koningin met het contraseign van de minister van BZK werd het grootzegel van het Koninkrijk der Nederlanden op het Ministerie van Justitie bevestigd. Op 29 december werd het diploma door de genobilitierden gelicht, bij welke gelegenheid de secretaris een rondleiding door het gebouw van de Raad verzorgde.

Op 14 augustus bereikte de Raad een verzoek van *jonkheer Egbert Willem Otto Six* om een verklaring dat wegens overlijden van zijn vader de titel baron op hem was overgegaan. Het betreft hier een titel bij eerstgeboorterecht, dat wil zeggen een titel die alleen overgaat op de oudste zoon, althans op de oudste mannelijke nakomeling van de door de vorst genobilitieerde. Bij K.B. van 21 december 1820, nr. 94, werd aan jonkheer Cornelis Charles Six (1772-1833), heer van Oterleek, die bij K.B. van 16 sept. 1815 in de adelstand was verheven, de titel van baron bij eerstgeboorte verleend. Nadat onderzoek had uitgewezen dat genoemde jonkheer Egbert Willem Otto, thans dus Egbert Willem Otto baron Six, als afstammeling de huidige rechthebbende op de titel is, werd hem bij brief van 24 november de gevraagde verklaring verstrekt. Hiermee kon hij zijn geboorteakte laten aanpassen.

Op een verzoekschrift om erkenning van adeldom werd op 28 april een negatief advies uitgebracht aangezien de verzoeker geen bewijs heeft geleverd van wettige afstamming uit een adellijk geslacht dat vóór 1795 tot de inheemse adel behoorde (Wet op de adeldom, art. 2, lid 4). In het archief van de Raad was daarenboven geen adellijk geslacht van die naam bekend.

Aan het begin van het verslagjaar voorzag de secretaris het Openbaar Ministerie – op verzoek van de parketten Haarlem en Maastricht – van informatie betreffende de vermeende adeldom van twee uitgeprocedeerde kinderen van adellijke moeders die min of meer gelijktijdig een verzoek om wijziging van hun geboorteakte hadden ingediend.

De Raad heeft in een brief van 3 december aan de minister van BZK zijn verbazing kenbaar gemaakt over een recente wijziging van het Reglement Rijbewijzen betreffende de vermelding van adellijke titulatuur, die in strijd is met de Wet op de adeldom. Stelde de Rechtbank Arnhem in 2007 op grond van de bestaande wetgeving nog vast dat adellijke titulatuur op alle overheidsdocumenten en dus ook op het kentekenbewijs vermeld dient te worden, art. 145 van het Reglement Rijbewijzen suggereert in een toegevoegd lid 1b dat hieraan een verzoek van de rechthebbende dient vooraf te gaan. Deze onjuiste toevoeging is des te schrijnender aangezien een rijbewijs zich van andere officiële overheidsdocumenten onderscheidt door de bijzondere hoedanigheid van identiteitsbewijs en daardoor dezelfde status heeft als een paspoort. De Raad heeft de minister verzocht deze discrepantie, voor zover deze buiten haar competentie valt, onder de aandacht van haar ambtgenoot van Verkeer en Waterstaat te brengen.

De werkgroep titulatuur van de Nederlandse Adelsvereniging (NAV), waarin de secretaris participeert, heeft in het verslagjaar geen overleg gevoerd met het Agentschap Basisadministratie Persoonsgegevens en Reisdocumenten (BPR). Door de opsplitsing van het agentschap is de juridische staf geïntegreerd in die van het Ministerie van BZK. Met ingang van 2010 zijn bestuursorganen verplicht gebruik te maken van authentieke persoonsgegevens (naam, geboortegegevens, woonplaats, etc.) uit de Gemeenschappelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA). Adellijke titulatuur is daarmee onlosmakelijk verbonden en wordt inmiddels automatisch door het Agentschap BPR met voor- en/of achternaam meegeleverd. De Raad heeft in de hiervoor genoemde brief aan de minister van BZK gewezen op de noodzaak tot het wettelijk verplichten van afnemers deze titulatuur te gebruiken. Kort na beëindiging van dit verslagjaar heeft de minister op 15 februari 2010 een appèl doen uitgaan aan alle afnemers van de GBA om de Wet op de adeldom, die op dit punt expliciet is en geen ruimte voor afwijking kent, na te volgen.

Ridderlijke Orden

Ten aanzien van de Ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht werd positief geadviseerd inzake het verlenen van agreatie voor de benoemingen van *Carel Jan Henric baron van Lynden*, *Willem Anne baron Schimmelpenninck van der Oije*, *Rijnhard Willem baron Snouckaert van Schauburg* en *Bernard Frederik baron van Verschuier* tot ridder van de Orde.

Aan de Souvereine Militaire Orde van Malta, Afdeling Nederland, werd in het verslagjaar een verklaring van admittie tot deze orde verstrekt ten behoeve van *Alexander Frans Jacob baron van Hövell tot Westervliet en Wezeveld*.

Naamswijzigingen

In het verslagjaar werden van de staatssecretaris van Justitie geen verzoeken om advies ontvangen inzake wijziging van de naam van een adellijk geslacht. In een aantal gevallen werd informatie verstrekt.

Het 'Ten geleide' van de voorzitter bij het jaarverslag van vorig jaar, betreffende de onredelijkheid van het verbod in het naamrecht om adellijke geslachtsnamen onderwerp van naamstoevoeging te maken (K.B. van 6 okt. 1997 (Stb. 463), art. 2, lid 3), heeft geleid tot vragen in de Vaste Commissie voor BZK van de Tweede Kamer. Uiteindelijk heeft de minister van Justitie mede namens zijn collega van BZK de Kamer toegezegd deze uitsluiting nader te bezien in het kader van de liberalisering van het naamrecht, waarvoor een werkgroep is opgericht.

Wapens

In het verslagjaar werd bij koninklijk besluit een wapen verleend aan de gemeenten Binnenmaas, Kaag en Braassem, Lochem en Steenwijkerland, het bisdom Haarlem-Amsterdam en de basilieken te Oldenzaal en Susteren (zie bijlagen).

De heer P. Bultsma vervaardigde 5 (4) en de heer C.Q.C.M. Walschots 2 (0) wapendiploma's.

In zijn brief van 15 mei verzocht de Voorzitter der Staten van Aruba de Raad om advies inzake een logo voor de *Staten van Aruba*. Bij de adviesaanvraag waren twee nagenoeg identieke ontwerpen gevoegd. Het verzoek en de ontwerpen leken geïnspireerd op een soortgelijk verzoek in 1987 inzake een wapen voor de Staten van de Nederlandse Antillen. In zijn advies heeft de Raad er toen op gewezen dat de Staten als regeringsorgaan van de Antillen het wapen van de Antillen behoren te voeren, reden waarom het gebruik van een daarvan afwijkend wapen werd ontraden. Wel zou het ontwerp, dat op een aantal punten niet voldeed aan de heraldische regels, als logo kunnen dienen.

Ten aanzien van het verzoek van de Voorzitter der Staten van Aruba gelden dezelfde overwegingen als destijds. Heraldische regels zijn niet van toepassing op logo's. Op grond van bovenstaande overwegingen adviseerde de Raad de Voorzitter op 1 september om het landswapen van Aruba te (blijven) hanteren, het logo vast te stellen en zelf te bepalen in welke gevallen van het ene dan wel het andere symbool gebruik dient te worden gemaakt.

In het verslagjaar wendden zich 2 (4), tengevolge van herindelingen gevormde gemeenten, namelijk Kaag en Braassem en Oldambt, en 1 privaatrechtelijk lichaam zich tot de Raad met een verzoek om advies inzake een door hen te voeren wapen.

De nieuwe gemeente *Kaag en Braassem*, ontstaan uit de gemeenten Alkemade en Jacobswoude, verzocht op 24 maart de Raad om advies inzake een gemeentewapen, hetgeen nog in het verslagjaar resulteerde in de verlening van het wapen bij koninklijk besluit (zie bijlage).

De Stuurgroep herindeling gemeente Oldambt i.o. van de nieuwe gemeente *Oldambt*, die per 1 januari 2010 zou worden gevormd uit de gemeenten Reiderland, Scheemda en Winschoten, wendde zich op

10 juli tot de Raad met een verzoek om advies inzake een door haar te voeren wapen. De stuurgroep had in overleg met het Consulentschap van de Heraldiek in Groningen een ontwerp gemaakt. Dit ontwerp is gebaseerd op het wapen, dat in 1991 aan de gemeente Scheemda is verleend, en bestaat uit een blauw schild met aan de schildvoet drie zilveren golvende versmalde dwarsbalken en een gouden grootgetand schildhoofd met vijf rode sterren.

Met de keuze voor dit ontwerp kon de Raad meegaan aangezien de wapens van Reiderland en zijn rechtsvoorgangers en het wapen van Winschoten, met heiligen en in de negentiende eeuw bedachte, niet-historische bestanddelen, nauwelijks elementen verschaffen die geschikt zijn om in een nieuw wapen te worden opgenomen. In zijn advies van 1 september stelde de Raad voor om het aantal sterren in het schildhoofd om *esthetische* redenen terug te brengen naar drie en de golvende dwarsbalken over het blauwe veld als geheel te laten lopen. Dit om te voorkomen dat er sprake zou zijn van een schildvoet naast een schildhoofd, een heraldisch weinig gelukkige combinatie.

Naar aanleiding van de reactie van de stuurgroep ging de Raad mee in de wens van de stuurgroep om de vijf sterren van het ontwerpwapen te handhaven aangezien daartegen geen *heraldische* bezwaren bestonden. Na verificatie van de door Koning Willem I in 1825 aan Appingedam, Delfzijl en Winschoten verleende stadsrechten, in Groningen bepaald geen standaardmaatregel, kon de Raad instemmen met een kroon van vijf bladeren, die de eerste twee gemeenten al veel langer boven hun wapen mochten voeren.

Voorts kreeg de Raad een verzoek om advies inzake een wapen voor de *Basiliek St. Georgius te Almelo*. Ter gelegenheid van het 225-jarig bestaan van de rooms-katholieke St. Georgiusparochie werd de parochiekerk door paus Benedictus XVI verheven tot Basilica Minor, reden voor het kerkbestuur om een nieuw wapen te willen voeren. Het ontwerpwapen dat het kerkbestuur op 11 november aan de Raad heeft voorgelegd, vertoont de gangbare indeling en kenmerken van een basiliekwapen, met in de zwarte bovenhelft van het doorsneden wapen schuingekruist de eretekenen conopeum en tintinnabulum en in de onderste gedeelde helft (heraldisch) rechts een verwijzing naar de patroonheilige (Sint-Georgius: in zilver een rood kruis) en links naar het gemeentewapen (Almelo: in blauw drie zilveren ruiten). Op grond daarvan stemde de Raad in zijn advies van 24 november in met het ontwerpwapen.

Emblemen

Van de zijde van het Ministerie van Defensie werden in het verslagjaar 4 (4) adviesaanvragen ontvangen inzake een vast te stellen embleem. De Commandant Zeestrijdkrachten diende verzoeken in voor de Afdeling Faciliteren en voor de Directie Operaties (DOPS). De Directeur Defensiematerieelorganisatie (DMO) deed dit ten behoeve van het Marinebedrijf en het Logistiek Centrum Woensdrecht.

De Directeur Defensiematerieelorganisatie diende op 6 april verzoeken in ten behoeve van het Marinebedrijf in Den Helder en het Logistiek Centrum Woensdrecht. Dit zijn diensten die behoren tot de enkele jaren geleden opgerichte Defensie Materieel Organisatie (DMO), een samenvoeging van de directies materieel en de onderhoudsbedrijven uit de verschillende krijgsmachtdelen. DMO is een nieuw krijgsmachtonderdeel en staat op hetzelfde niveau als de Commando's Zee- en Luchtstrijdkrachten. Deze Commando's hebben elk een eigen embleemomlijsting. Om die reden kon de Raad zich vinden in de zienswijze dat eerst de omlijsting voor de onder DMO ressorterende diensten diende te worden vastgesteld. Hij stelde in zijn advies van 6 mei een omlijsting voor met een lauwerkrans, beladen met een ketting en getopt met een steekhelm, het geheel los geplaatst rondom een rond schild. Met het ontwerpembleem van het *Logistiek Centrum Woensdrecht* – een blauw schild met een gouden tandkranswiel, waardoorheen een gouden horizontale vlucht en een rode bliksemschicht, omzoomd door een gouden ketting – kon de Raad behoudens enkele heraldische aanmerkingen instemmen. De ketting verdween uit het schild, omdat ze al voorkomt in de embleemomlijsting. Het advies van de Raad om de rode bliksemschicht omwille van de heraldische kleurenregel 'over alles heen' te plaatsen, nam de Directeur DMO niet over. Bij beschikking van 10 juni is het embleem van het Logistiek Centrum Woensdrecht vastgesteld.

Ook het ontwerpembleem voor het *Marinebedrijf* – een gouden zeepaard in een linksschuin golvend gedeeld rood en blauw schild, omzoomd door een gouden ketting – bevatte enkele heraldische onvol-

komenheden en werd in het advies van de Raad van 6 mei op een aantal punten verbeterd. De ketting verdween om de eerder genoemde reden uit het schild. Het schild zelf is thans doorsneden en bestaat uit een rode en een zilveren helft. Het zeepaard (golvend doorsneden van goud en blauw) kreeg vleugels, terwijl zijn bit en teugels vervielen. Het op deze wijze vereenvoudigde en verbeterde embleem werd bij beschikking van 16 juni vastgesteld (zie ook de omslag van het jaarverslag).

Bij de reorganisatie van de krijgsmacht werd binnen de Directie Operationele Ondersteuning van het Commando der Zeestrijdkrachten de *Afdeling Faciliteren* gevormd. Tegelijkertijd werd het Commandement Maritieme Middelen Den Helder (CMMHLDR) opgeheven. Omdat de Afdeling Faciliteren deels vergelijkbare taken uitvoert als destijds het CMMHLDR, verzocht de Commandant Zeestrijdkrachten de Raad op 11 augustus om instemming met de overgang van het embleem van het Commandement naar de Afdeling Faciliteren. De Raad stemde in zijn advies van 24 november in met de overname van dit embleem – in blauw een gouden leeuw met een zwarte hellebaard, staande binnen een zilveren omheining – maar adviseerde de Commandant om de zwarte hellebaard door een zilveren te vervangen, aangezien een zwarte figuur op een blauwe ondergrond te weinig onderscheidend is. Van de Commandant Zeestrijdkrachten ontving de Raad op 5 oktober een verzoek om advies inzake het embleem voor de *Directie Operaties* (DOPS) van het Commando Zeestrijdkrachten. Het embleem is gebaseerd op het embleem van de Directie Ondersteuning (DOST) waarmee de DOPS nauwe banden onderhoudt. Een eerste ontwerp had weliswaar de schildverdeling van het embleem van de DOST overgenomen, maar miskende door zijn kleurstelling de keper als heraldische figuur. Bovendien was het Rijkswapen, dat als ronde schijf in het schild was opgenomen, in purper in plaats van blauw uitgevoerd. De Raad kon in zijn advies van 30 november instemmen met een heraldisch verbeterd ontwerp van het embleem – een gouden keper in een groen schild beladen met een schijf, voorstellende het Rijkswapen, de keper rustende op een golvende schildvoet met zilveren en blauwe golvende dwarsbalken – en gaf een voorkeur te kennen voor een bondiger omschrijving.

Embleemontwerpen voor de zeestrijdkrachten worden, in samenspraak met belanghebbenden, doorgaans vervaardigd door het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) en met deze instantie besproken. Hoewel (nog) geen officieel adviesverzoek van de Commandant Zeestrijdkrachten werd ontvangen, boog de Raad zich informeel over een ontwerpembleem van de onder de Directie Operaties (DOPS) vallende *Duik- en Demontegroep* (DDG). Deze zelfstandige eenheid was voorheen onderdeel van de Mijndienst (MD) en koestert de wens het door de minister van Marine bij beschikking van 16 maart 1953 vastgestelde embleem van deze dienst in haar nieuwe embleem op te nemen. De Raad heeft het NIMH meegedeeld dat daartegen in een doorsneden of gedeeld (bij voorkeur niet gevierendeeld) embleem geen bezwaar bestaat, temeer daar een andere wapenspreuk wordt gevoerd. Ten aanzien van de keuze van de ik- of de wij-vorm in embleemspreuken, heeft de Raad bij die gelegenheid een voorkeur voor de meervoudsvorm bij nieuwe emblemen uitgesproken.

Vlaggen

In het verslagjaar verzochten 5 (1) gemeenten, Teylingen, Bloemendaal, Katwijk, Vught en Maasgouw, en één privaatrechtelijk lichaam – het kerkbestuur van de St. Plechelmusparochie te Oldenzaal – aan de Raad advies inzake een door hen te voeren vlag.

In 2008 is bij koninklijk besluit aan de gemeente *Teylingen* een wapen verleend. In vervolg op dit besluit wendde de gemeente zich op 28 januari tot de Raad om advies inzake een te voeren gemeentevlag. De ontwerpen die de gemeente aan de Raad voorlegde, waren varianten van twee voorstellen: één waarbij het volledige wapen van de gemeente (schild en schildhouders), en één waarbij alleen de wapenfiguur (een rode leeuw met een zilveren barensteel over de borst) op de vlag voorkomt. Het eerste voorstel achtte de Raad ongeschikt. Het is, nog afgezien van esthetische bezwaren, ongewenst om het gemeentewapen als zodanig op een doek te plaatsen, omdat daarmee in feite van het wapen gebruik wordt gemaakt. De vlag mag worden gevoerd door alle inwoners van de gemeente, het wapen daarentegen is eigendom van het gemeentebestuur en mag niet, althans niet zonder toestemming, door derden worden gebruikt. Dat sluit een verband tussen vlag en gemeentewapen overigens niet uit; veel

gemeentevlaggen maken gebruik van figuren en kleuren uit het gemeentewapen. De Raad kon om die reden in zijn advies van 28 april instemmen met het tweede voorstel waarbij dat principe is toegepast, met de aantekening dat de leeuw conform de uitgangspunten in de vlaggenkunde tenminste drie vierde van de hoogte van de vlag inneemt en bij voorkeur op één derde van de lengte van de vlag is gepositioneerd. De gemeenteraad van Teylingen heeft in zijn openbare vergadering van 9 juli een gemeentevlag vastgesteld, waarvan de beschrijving luidt als volgt: Geel met een rode leeuw, waarvan de hoogte gelijk is aan drie vierde van de hoogte van de vlag, met blauwe tong en nagels en over de borst een witte barensteel.

Met ingang van 1 januari 2009 zijn de gemeenten Bloemendaal en Bennebroek samengegaan in de nieuwe gemeente *Bloemendaal*. Het wapen van de voormalige gemeente Bloemendaal wordt ook door de nieuwe gemeente Bloemendaal gevoerd. Bloemendaal wenste echter wel een nieuwe gemeentevlag; de oude vlag symboliseerde slechts vier kernen, terwijl nu ook Bennebroek deel uitmaakt van de nieuwe gemeente. Op 4 maart verzocht het Team Communicatie van de gemeente Bloemendaal de Raad om advies inzake een nieuwe vlag. Zelf bracht het team een ontwerp van de hand van drs. J.F. van Heijningen naar voren, bestaande uit vijf groene en vier witte banen, waar overheen een witte broekingsdriehoek met drie zwarte meerbladeren. Dit wapen is een variant op de vlag van Bloemendaal, die in 1981 werd vastgesteld. In zijn advies van 28 april kon de Raad zich vinden in de vermeerdering van het aantal banen – de vijf groene banen symboliseren de vijf kernen van de gemeente – maar vond dat de vervanging van de oorspronkelijke broeking door een broekingsdriehoek een enigszins onrustige, minder stabiele uitstraling aan de nieuwe vlag geeft. Eind december leek de gemeente terug te komen op haar aanvankelijke besluit om het bestaande wapen van de gemeente Bloemendaal ook voor de nieuwe gemeente van die naam te handhaven. Voor de potentiële gemeentevlag betekende dit een opschorting van een besluit van de gemeenteraad tot duidelijkheid over het gemeentewapen kan worden gegeven.

Bij e-mail van 23 maart is van de zijde van de afdeling Bestuur- en Managementondersteuning van de gemeente *Katwijk* een aantal ontwerpen voor een gemeentevlag toegezonden, met de aantekening dat men zelf twijfels had ten aanzien van deze ontwerpen. Net als in het geval van de gemeente Teylingen liet een aantal van deze ontwerpen het gemeentewapen in de vlag zien, dat om dezelfde reden als bij Teylingen moest worden afgewezen.

De op advies van de Raad in 1970 vastgestelde vlag van de oude gemeente Katwijk had zonder bezwaar door de nieuwe gemeente kunnen worden gecontinueerd. Er echter van uitgaande dat de gemeente, evenals in het wapen, de fusie met Rijnsburg en Valkenburg ook in de vlag tot uitdrukking wenste te brengen, heeft de Raad in zijn advies van 28 april de gemeente twee ontwerpen voor een nieuwe vlag voorgelegd. In het eerste (voorkeurs)ontwerp is het schuinkruis over de gehele vlag geplaatst en in het eerste en belangrijkste van de vier kwartieren de voorstelling van het hartschild (een tweedelige rode burcht). In het tweede ontwerp is gebruik gemaakt van de traditionele onderverdeling van een vlag in broeking (één derde gedeelte aan de stokzijde) en vlucht (het resterende twee derde gedeelte). Hierin zijn de voorstelling van het hartschild respectievelijk van het schild geplaatst. Als reactie op dit advies gaf de gemeente te kennen uiteindelijk een voorkeur te hebben voor kleuren in plaats van figuren uit het gemeentewapen, uitgaande van het schuinkruis over de gehele vlag. Bij gemeenteraadsbesluit van 17 december heeft de gemeente Katwijk een vlag vastgesteld, waarvan de beschrijving luidt als volgt: Gevierendeeld door een blauw schuinkruis, het eerste en derde kwartier wit, het tweede kwartier geel en het vierde kwartier rood.

Het college van B&W van de gemeente *Vught* heeft bij brief van 9 november de Hoge Raad van Adel om advies gevraagd over een voorstel tot aanpassing van de officieuze gemeentevlag. Daarbij heeft het college zich laten adviseren door de lokale historica mevrouw J.E. Das-Horsmeijer, met wie uitvoerig vooroverleg heeft plaatsgevonden.

Uitgangspunt bij de verschillende vlagontwerpen is steeds de bestaande officieuze gemeentevlag (twee banen, blauw en geel) van Vught geweest, die weliswaar herkenbaar maar ten opzichte van andere gemeenten niet onderscheidend genoeg blijkt te zijn. Plaatsing van het gemeentewapen en/of logo op de banenvlag, noch het gebruik van de Brabantse leeuw, die prominent in het gemeentewapen voorkomt, waren vanuit heraldisch oogpunt verantwoord of geschikt als symbool voor de vlag. Het opne-

men van de (rode) sleutel als symbool voor de wereldlijke macht was een goede optie, maar in die kleur op de bovenste (blauwe) baan niet correct weer te geven (kleur op kleur). Varianten leken voorts teveel op de logovlag van Open Monumentendag.

Daarmee bleef alleen de kerk over als geschikt symbool, maar nu een combinatie van de twee kerken uit het gemeentewapen (St. Martinus en St. Pieter), die in gestileerde vorm – in tegengestelde kleur, de bovenste kerk omgewend – in de banen zijn geplaatst. In zijn advies van 24 november kon de Raad zich met dit ontwerp verenigen met een voorkeur voor plaatsing van de figuren, zoals in de banistiek gebruikelijk, op één derde van de vlaglengte in plaats van aan de stokzijde.

Op 9 november van het verslagjaar verzocht de gemeente *Maasgouw* advies aan de Raad inzake een nieuwe vlag. In 2008 is aan deze Limburgse gemeente een wapen verleend. Het ingediende vlagontwerp, afkomstig van de voorzitter van de commissie Heraldiek van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap, de heer R. Vroomen, volgt getrouw dit gemeentewapen en is heraldisch en esthetisch evenwichtig. De Raad stemde in zijn advies van 24 november in met de vlag, die bestaat uit drie golvende banen waarvan de lengten zich verhouden als 4:2:9, blauw, wit en blauw met op gelijke afstand van de witte baan aan de broekzijde een geel zwaard en aan de vluchtzijde een gele abdissenstaf.

Naast de vijf adviesaanvragen inzake een gemeentevlag, ontving de Raad in een brief van 22 januari van het namens het kerkbestuur optredende Centrum voor Kerkelijke Heraldiek in Nederland het verzoek om advies inzake een vlag voor de *Basiliek St. Plechelmus te Oldenzaal*. Met de ontwerpvlag – met vier golvende banen, waarvan de hoogten zich verhouden als 7:1:1:1, afwisselend wit en blauw, met op de eerste witte baan aan de broekzijde een rood Keltisch kruis, waarvan de hoogte gelijk is aan de helft van de hoogte van de vlag – kon de Raad instemmen. Op 5 juni werd door de Hoge Raad van Adel positief advies uitgebracht.

Secretaris en medewerkers

Per 1 oktober maakte eerste medewerker G.P. Nijkamp gebruik van de mogelijkheid om vervroegd uit te treden (FPU-regeling) na een dienstverband van dertig jaar. Zijn nauwgezetheid en in de loop der jaren verworven kennis zijn de Raad van groot nut geweest. Aan zijn jubileum en afscheid werd op uitdrukkelijk verzoek van betrokkene op bescheiden wijze aandacht besteed. Na een zorgvuldige sollicitatieprocedure kon de historicus drs. J.C.C.F.M. van den Borne, voorheen werkzaam bij het Centraal Bureau voor Genealogie, als zijn opvolger worden benoemd. Als redacteur/onderzoeker en laatstelijk webmaster van de instelling, die ook *Nederland's Adelsboek* uitgeeft, was hij al vertrouwd met de dagelijkse materie en kon de inwerkperiode betrekkelijk kort zijn. Hij heeft als vaste taak het voorbereiden van adviezen op het gebied van de overheidsheraldiek en zal zich de komende jaren onder meer inzetten voor het digitaliseren en koppelen van databestanden ten behoeve van de website.

De wetenschappelijk medewerker voltooide zijn plaatsingslijst van de archieven Schimmelpenninck van der Oije, waarna deze konden worden overgebracht naar de uiteindelijke bestemming, het Gelders Archief in Arnhem. In dezelfde tijd werd het niet-geïnterpreteerde archief van de heerlijkheden Oosterland en Oostkapelle (geslacht Steengracht) door de Stichting der heerlijkheden Oosterland, Sirjansland en Oosterstein overgedragen aan het Gemeentearchief Schouwen-Duiveland te Zierikzee.

De tweede medewerker hield het filiatierregister van de Nederlandse adel bij en maakte een inhaalslag met betrekking tot enkele onvolledig ingeschreven geslachten. Hij digitaliseerde een verworven collectie gemeentewapens (zie hierna) en stelde de aanwinstenlijsten 90 en 91 van de bibliotheek samen. 24 (29) jaargangen van tijdschriften werden gebonden door boekbinderij Van Dijk v.o.f. te 's-Gravenhage.

Publicaties

Op 22 april werd na afloop van de vergadering van de Raad het tiende deel in de reeks archiefinventarissen van de Hoge Raad van Adel gepresenteerd, waarvoor enkele recente schenkers van familiearchieven waren uitgenodigd. Na een welkomstwoord van de secretaris overhandigde dr. J.C. Kort als hoofdauteur het eerste exemplaar van *Het archief van de Chambre Héraldique, de handschriftencollectie van de Hoge Raad van Adel en enkele gedeponeerde familiearchieven* aan de voorzitter, die vervolgens een dankwoord uitsprak. De druk werd opnieuw verzorgd door de huisdrukkerij van het Ministerie van BZK.

De secretaris vervolgde zijn serie artikelen 'Overheidsheraldiek' en 'Uit de collecties van de Hoge Raad van Adel' in *De Nederlandsche Leeuw*, tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde.

De wetenschappelijk medewerker legde de laatste hand aan zijn dissertatie over Oost-Nederlandse adelscultuur in de zestiende en zeventiende eeuw.

Archief en collecties

De Vereniging Nederlandse Gemeenten schonk een collectie (door Jack Jacobs en anderen) bewerkte afbeeldingen van gemeentewapens, gebaseerd op de registertekeningen van de Hoge Raad van Adel, die ten grondslag lag aan de jubileumuitgave *Gemeentewapens in Nederland* (1989). De registertekeningen bleken destijds niet altijd van voldoende kwaliteit om als complete serie te publiceren. De bewerkingen, die ook thans nog waardevol zijn voor gemeenten, die hun (negentiende-eeuwse) wapendiploma zijn kwijtgeraakt, konden nog in het verslagjaar worden gedigitaliseerd.

De in 2007 aangekochte collectie Hoogendijk, bestaande uit een grote verzameling kleinbeeldia's van heraldische objecten en tekeningen, werd tijdelijk in bruikleen afgestaan aan het Centraal Bureau voor Genealogie in Den Haag om deze onder bepaalde voorwaarden te laten digitaliseren.

Het bestuur van de hiervoor genoemde Stichting der heerlijkheden Oosterland, Sirjansland en Oosterstein zonderde twee genealogisch-heraldische collecties, die ooit door aankoop waren verworven, af ten behoeve van de collecties van de Hoge Raad van Adel. In de eerste plaats een door de zeventiende-eeuwse genealoog-heraldicus Jan Theodoor van Boecop aangelegde en vervaardigde verzameling, bestaande uit een achttal wapenboeken en genealogische handschriften. Voorts een twaalfstal door leden van het geslacht Schimmelpenninck van der Oije verzamelde genealogische en heraldische collecties (op familienaam), wapenboeken en alba amicorum. Beide schenkingen vormen een prachtige aanvulling op de collectie wapenboeken, zoals deze beschreven zijn in deel tien van de reeks archiefinventarissen van de Raad, dat op 22 april werd gepresenteerd (zie hierboven).

Aan het einde van het verslagjaar werden van Antiquariaat A.G. van der Steur te Haarlem twee belangrijke collecties aangekocht, waar de Raad al langer een optie op had genomen. Het betreft een verzameling negentiende-eeuwse brieven van leden van de adellijke geslachten Van Zuylen van Nievelt en Van Zuylen van Nijevelt, waarvan de keerzijde in het familiearchief Van Nagell bij de Raad berust. De aankoop is onder 'verzamelde stukken' aan dat archief toegevoegd.

Voorts een pak stukken betreffende herkomst en adeldom van het tot de Nederlandse adel behorende geslacht Von Schmidt auf Altenstadt, waaronder authentieke afschriften van twee adelsdiploma's, achtereenvolgens van keizer Rudolf II (1577) en keizer Karel VI (1713).

Onder leiding van mevrouw J. de Roy van Zuydewijn werden verspreid over het verslagjaar kleine restauratiewerkzaamheden uitgevoerd.

Externe dienstverlening en website

Aan het Westfries Museum in Hoorn werd ten behoeve van de tentoonstelling *De eenhoorn, mythe van wereldformaat* een vroege tekening van het gemeentewapen van Hoorn, dat bij besluit van de Hoge Raad van Adel van 26 juni 1816 werd bevestigd, in bruikleen gegeven.

Met het oog op de naderende verbouwing en de beperkte conserveringsmogelijkheden heeft de Raad – na ruggespraak met de familie van de schenker – besloten een enigszins oneigenlijk object uit zijn collectie over te dragen aan het Museum van de Kanselarij der Nederlandse Orden. Het gaat hier om het ambtskostuum van wijlen jonkheer mr. C.C. van Valkenburg, voorzitter van de Hoge Raad van Adel van 1966-1984. Als voorwaarde kon hieraan worden verbonden dat bruikleen altijd mogelijk blijft als de huidige voorzitter er voor de uitoefening van zijn functie gebruik van zou willen maken. Op 16 april kwam een intranetverbinding tussen het Ministerie van BZK en de Hoge Raad van Adel tot stand, zodat de ministeriële informatie online beschikbaar is.

De aan het einde van het verslagjaar in dienst getreden eerste medewerker, die ervaring heeft als webmaster van het Centraal Bureau voor Genealogie, zal zich de komende jaren ten behoeve van de website inzetten voor het digitaliseren en koppelen van databestanden van de Raad, waarvoor thans nog naar andere sites moet worden doorverwezen. De website van de Hoge Raad van Adel laat de afgelopen jaren een constante raadpleging door belangstellenden zien. Het streven is om door het online toegankelijk maken van deze collectiebestanden de komende jaren een verdere toename te bereiken.

Correspondentie en bezoekers

Tijdens de verslagperiode zijn 918 (2008: 872) brieven, merendeels via e-mail, ingekomen en/of uitgegaan. De ingekomen brieven hebben betrekking op de volgende onderwerpen: 264 (208) zaken van algemene en huishoudelijke aard, 122 (132) adelszaken, waaronder ridderlijke orden, 144 (140) genealogie, 236 (248) heraldiek, waaronder wapenverleningen aan publiekrechtelijke lichamen en krijgsmachtonderdelen, 40 (33) vlaggen, 82 (89) filiatierregister, 24 (20) burgerlijke stand en 6 (2) naamsveranderingen. Het hogere aantal brieven komt volledig op conto van de categorie 'Algemeen en huishoudelijk' en kan verklaard worden door correspondentie over de interne verbouwing, die begin 2010 van start ging.

Er zijn 179 (139) bezoeken aan de studiezaal gebracht. Dit hogere aantal is enerzijds te verklaren uit het bekend worden van de tijdelijke sluiting van bibliotheek en archief door de op handen zijnde verbouwing en anderzijds door groep rondleidingen als die van de Werkgroep Adelsgeschiedenis op 27

maart, de griffie van de Gemeente Teylingen op 21 juli, K&O Oegstgeest op 5 oktober en de familie Van Coeverden op 29 december.

In het verslagjaar bezocht de journaliste/schrijfster Ileen Montijn het gebouw van de Raad om informatie te vergaren voor haar nieuwe boek over de Nederlandse adel. In december rondde Klaasje Douma haar dissertatieonderzoek over de (Noord-)Brabantse adel in het archief van de Raad af.

Gebouw en materieel

Op 16 november verleende de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de Raad machtiging tot opschorting van overbrenging van archiefbescheiden van de Raad over de periode 1814-heden voor een nieuwe periode van tien jaar, die geldt tot 1 januari 2020.

In de tweede helft van het verslagjaar werden in samenwerking met de Rijksgebouwendienst voorbereidingen getroffen voor de verbouw van de archiefruimte in het gebouw van de Raad om aan de verscherpte eisen van de Archiefwet te voldoen, nadat door het Ministerie van Financiën (huisvesting Hoge Colleges van Staat) gelden beschikbaar waren gesteld.

In de maanden november en december heeft Schildersbedrijf Endlich B.V. het buitenschilderwerk van het gebouw van de Hoge Raad van Adel verzorgd.

Goedgekeurd in de vergadering van de Hoge Raad van Adel van 8 april 2010.

(w.g.) C.O.A. Schimmelpenninck van der Oije, voorzitter

(w.g.) E.J. Wolleswinkel, secretaris

BINNENMAAS

De nieuwe gemeente Binnenmaas werd met ingang van 1 januari 2007 opgericht bij Wet van 29 mei 2006 (Stb. 266) en is samengesteld uit de gemeenten Binnenmaas en 's-Gravendeel.

Voor de oude gemeente Binnenmaas, die eveneens een fusiegemeente was en met ingang van 1985 werd gevormd uit Heinenoord, Maasdam, Mijnsheerenland, Puttershoek en Westmaas, was het volgende wapen verleend bij Koninklijk Besluit van 25 maart 1985, nr. 12: *in goud een schuinkruis van keel, beladen met een St. Jacobsschelp van goud, boven vergezeld van een lelie met afgesneden voet en onder van een vijfpuntig spoorrad, beide van sabel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.*

Voor de gemeente 's-Gravendeel was het volgende wapen bevestigd bij Besluit van de Hoge Raad van Adel van 24 juli 1816: *van goud, beladen met een fasce van keel, verzeld van drie Oranje boomen van sinople, staande twee en chef en een en pointe. Het schild gedekt met eene kroon met drie fleurons, alles van goud en vastgehouden door twee engelen.*

Het bestuur van de nieuwe gemeente Binnenmaas heeft aan de heer H.C. 't Jong, voormalig wapentekenaar van de Raad, die ook het wapen van de oude gemeente Binnenmaas had ontworpen, de opdracht gegeven voor een nieuw wapen. Uitgangspunt voor het ontwerp was een eenvoudig wapen, waarbij het niet noodzakelijk werd gevonden dat historische elementen uit de wapens van de zes dorpen (de dorpen van de oude gemeente Binnenmaas en 's-Gravendeel) in het wapen werden opgenomen. Het daaruit resulterende eerste ontwerp van de heer 't Jong, dat bestond uit een golvende dwarsbalk binnen een schildzoom, symboliseerde in zijn eenvoudige maar aansprekende vorm de Maas binnen een bedijking. Dit ontwerp voldeed geheel aan de ministeriële richtlijnen en genoot de voorkeur van de Raad.

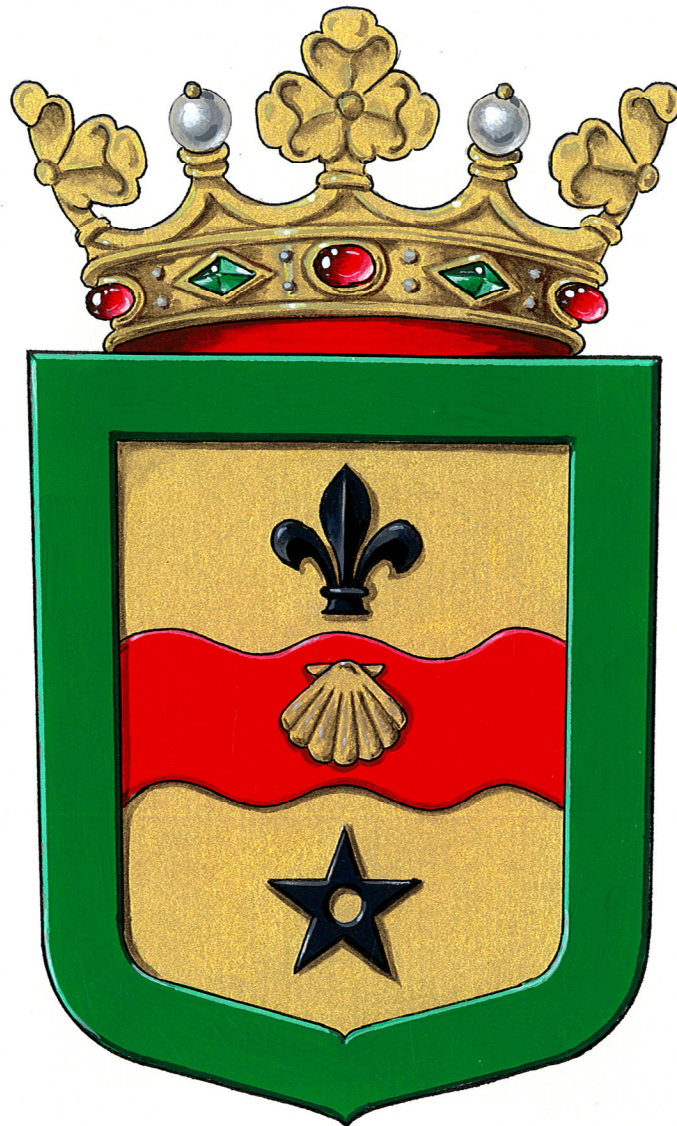
Een intussen nieuw aangetreden gemeentebestuur miste in dit ontwerp evenwel de historische elementen uit de oude wapens. Deze zijn in een tweede ontwerp van de heer 't Jong alsnog toegevoegd. De Raad betreunde dat het nieuwe gemeentebestuur het oorspronkelijke idee om niet langer elementen uit de wapens van de in 1984 opgeheven rechtsvoorgangers in het nieuwe wapen op te nemen, heeft losgelaten; ze hebben immers voor de nieuwe gemeente als geheel slechts een beperkte betekenis. Het ontwerp is echter heraldisch en esthetisch acceptabel en werd door de Raad positief beoordeeld ook al had het eerste ontwerp zijn voorkeur.

Voorts wees de Raad in zijn advies van 14 november 2008 nog op een aantal ontwerpen, dat de heer T. Okkerse te Dordrecht op eigen initiatief had ingediend. Hiervan zou er één, een schuinkruis in elke hoek vergezeld van een geplante oranjeboom, eveneens acceptabel zijn geweest.

Een apart punt waren de versierselen. Het wapen van de gemeente 's-Gravendeel kende twee schildhouders, bij de bevestiging in 1816 omschreven als engelen. Deze schildhouders waren niet correct in het officiële register afgebeeld, maar bleken uit de in 1815 door het plaatselijk bestuur bij de Hoge Raad van Adel ingediende tekening van het wapen van de heerlijkheid 's-Gravendeel en Leerambacht wel degelijk engelen, weergegeven als kinderen of *putti*, te zijn. Mede gezien hun zeldzame voorkomen in de Nederlandse overheidsheraldiek beval de Raad aan om deze schildhouders in hun originele gedaante aan het nieuwe wapen toe te voegen.

De voorkeur van de gemeenteraad voor het tweede ontwerp, waarin de historische elementen uit de dorpen voorkomen, werd bekrachtigd in zijn vergadering van 11 juni 2009, inclusief kroon maar zonder schildhouders.

Bij Koninklijk Besluit van 13 oktober 2009, nr. 09.002500, werd aan de gemeente Binnenmaas het volgende wapen verleend: *in goud een golvende dwarsbalk van keel, beladen met een schelp van goud, boven vergezeld van een lelie met afgesneden voet en beneden van een vijfpuntig spoorrad, beide van sabel; het geheel omgeven door een schildzoom van sinopel. Het schild gedekt door een kroon van drie bladeren en twee parels.*

Gemeente

BINNENMAAS

ZH

K.B. 13 oktober 2009
no: 09.002500

In goud een golvende dwarsbalk van keel, beladen met een schelp van goud, boven vergezeld van een lelie met afgesneden voet en beneden van een vijfpuntig spoorrad, beide van sabel; het geheel omgeven door een schildzoom van sinopel. Het schild gedekt door een kroon van drie bladeren en twee parels.

Diploma:
18 november 2009

KAAG EN BRAASSEM

De gemeente Kaag en Braassem werd met ingang van 1 januari 2009 opgericht bij Wet van 19 juni 2008 (Stb. 282) en is samengesteld uit de gemeenten Alkemade en Jacobswoude.

Aan de opgeheven gemeenten waren de volgende wapens toegekend:

Voor Alkemade bevestigd bij Besluit van de Hoge Raad van Adel van 24 juli 1816: *van zilver, beladen met een klimmende leeuw van sabel, gekroond en getongd van goud* [op de tekening: het schild gedekt met een gouden kroon van acht parels, waarop drie parels]. Voor Jacobswoude verleend bij Koninklijk Besluit van 10 maart 1992, nr. 92.000672: *in azuur een dwarsbalk van goud, beladen met vier ruiten van azuur en vergezeld boven van twee wassenaars, beneden van een gezichtswassenaar, alles van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren.*

De wapens van de rechtsvoorgangers van Jacobswoude (Leimuiden, Rijnsaterwoude en Woubrugge) zijn eveneens in het advies betrokken. Aan deze gemeenten waren de volgende wapens bevestigd:

Voor Leimuiden bij Besluit van de Hoge Raad van Adel van 26 juni 1816: *van lazuur met negen ruiten van goud staande vijf en vier.* Voor Rijnsaterwoude bij Besluit van de Hoge Raad van Adel van 24 juli 1816: *van lazuur, beladen met een fasce en verzeld van drie liggende halve manen alles van goud.* Voor Woubrugge bij Besluit van de Hoge Raad van Adel van 24 juli 1816: *van lazuur, beladen met een fasce en verzeld van drie liggende halve manen alles van goud* [op de tekening: het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren].

Alkemade bestaat al sinds de oprichting van het Koninkrijk en is in 1816 bevestigd in het voeren van het wapen van het gelijknamige adellijke geslacht. Jacobswoude is recent, op 1 januari 1992, ontstaan door een samengaan van Leimuiden, Rijnsaterwoude en Woubrugge. Om die reden is zijn ook de wapens van deze rechtsvoorgangers, die alle eveneens uit 1816 dateren, in het advies betrokken.

De wapens van Leimuiden, Rijnsaterwoude en Woubrugge waren alle drie uitgevoerd in de Rijkskleuren goud en blauw, hetgeen wil zeggen dat de werkelijke kleuren ten tijde van de bevestiging niet bekend waren. Intussen is duidelijk geworden dat het wapen van Leimuiden was gebaseerd op het familiewapen Van der Does en waarschijnlijk rode ruiten op zilver heeft bevat. De kleuren van Rijnsaterwoude en Woubrugge zijn nog altijd niet bekend, maar wel staat vast dat beide wapens zijn ontleend aan het wapen van het geslacht Van Wassenaer, in rood drie zilveren wassenaars. Er bestond geen dwingende noodzaak om voor het nieuwe wapen van deze kleuren gebruik te maken - de Rijkskleuren hadden inmiddels een zeker bestaansrecht verworven en konden, na aan Jacobswoude te zijn toegestaan, moeilijk meer worden geweigerd - , al zou het wel mogelijk zijn geweest.

Op het verzoek van de burgemeester van Kaag en Braassem van 24 maart heeft de Raad op 28 april advies uitgebracht en aan de gemeente twee ontwerpen voorgelegd. Het eerste ontwerp ging uit van het wapen van Alkemade, dat meer inwoners telde dan Jacobswoude en met de plaats Roelofarendsveen het bestuurscentrum is geworden. Hieraan worden de vier elementen uit het wapen van Jacobswoude toegevoegd op zodanige wijze dat de leeuw over de blauwe dwarsbalk heen gaat en wordt vergezeld van een wassenaar, een gezichtswassenaar en een ruit. De laatste drie figuren zijn uitgevoerd in het historische rood, waarbij in het geval van de wassenaars sprake was van een omkering van kleuren. Het tweede ontwerp had het wapen van Jacobswoude als basis, waarbij de Rijkskleuren goud en blauw grotendeels waren gehandhaafd met uitzondering van de rode ruiten. Hier overheen werd als hartschild het wapen van Alkemade geplaatst. De nagels van de leeuw in het wapen van de voormalige gemeente Alkemade zijn in tegenstelling tot het familiewapen niet van goud; dit is in beide ontwerpen gecorrigeerd.

Op 29 juni van het verslagjaar koos de gemeenteraad van Kaag en Braassem voor het tweede ontwerp van de Raad en voor de bladerkroon van de gemeente Jacobswoude (oorspronkelijk van Woubrugge).

Bij Koninklijk Besluit van 17 augustus 2009, nr. 09.001994, werd aan de gemeente Kaag en Braassem het volgende wapen verleend: *in azuur een dwarsbalk van goud, beladen met vijf ruiten van keel, vergezeld boven van twee wassenaars en beneden van een gezichtswassenaar, alles van goud, en in een hartschild van zilver een leeuw van sabel, getongd en genageld van goud, gekroond met een gouden kroon van acht parels waarop drie parels. Het schild gedekt met een kroon van vijf bladeren.*

Gemeente

KAAG EN BRAASSEM

ZH

K.B. 17 augustus 2009
no: 09.001994

In azuur een dwarsbalk van goud, beladen met vijf ruiten van keel, vergezeld boven van twee wassenaars en beneden van een gezichtswassenaar, alles van goud, en in een hartschild van zilver een leeuw van sabel, getongd en genageld van goud, gekroond met een gouden kroon van acht parels waarop drie parels. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren.

Diploma
7 oktober 2009

LOCHEM

De nieuwe gemeente Lochem werd met ingang van 1 januari 2005 opgericht bij Wet van 1 juli 2004 (Stb. 414) en is samengesteld uit de gemeenten Gorssel en Lochem.

Aan de opgeheven gemeenten waren de volgende wapens toegekend:

Aan Lochem verleend bij Koninklijk Besluit van 7 juli 1972, nr. 8: *In azuur een gekroonde dubbelstaartige leeuw van goud, getongd en genageld van keel, ter weerszijden en beneden vergezeld van een penning van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.*

Aan Gorssel verleend bij Ministeriële Beschikking van 1 april 1853: *een schild van goud, beladen met eenen wachttoren van azuur.*

Op 22 november 2007 vroeg de nieuwe gemeente Lochem advies aan de Raad inzake een nieuw wapen. De nieuwe gemeente voert de naam van de oude, qua inwonertal grootste van beide samenstellende gemeenten. Daarin kon voldoende rechtvaardiging worden gevonden om het wapen van de oude gemeente Lochem over te nemen, maar dit was voor de nieuwe gemeente Lochem geen optie, omdat ze in de adviesaanvraag expliciet koos voor een nieuw wapen, waarin van een gelijkwaardige representatie van beide samenstellende gemeenten sprake moest zijn.

Andere opties om tot een verantwoord nieuw wapen te komen, achtte de Raad vrij beperkt. De meest voor de hand liggende mogelijkheid was om uit te gaan van een gedeeld wapen, waarbij in de twee helften de leeuw van Lochem respectievelijk de burcht van Gorssel zouden worden geplaatst. Een dergelijke deling was evenwel onlangs toegepast in het wapen van een andere Achterhoekse fusiegemeente, Oost Gelre, die is samengesteld uit Groenlo en Lichtenvoorde. Naar de mening van de Raad zou dan verwarring tussen de naburige gemeenten kunnen ontstaan.

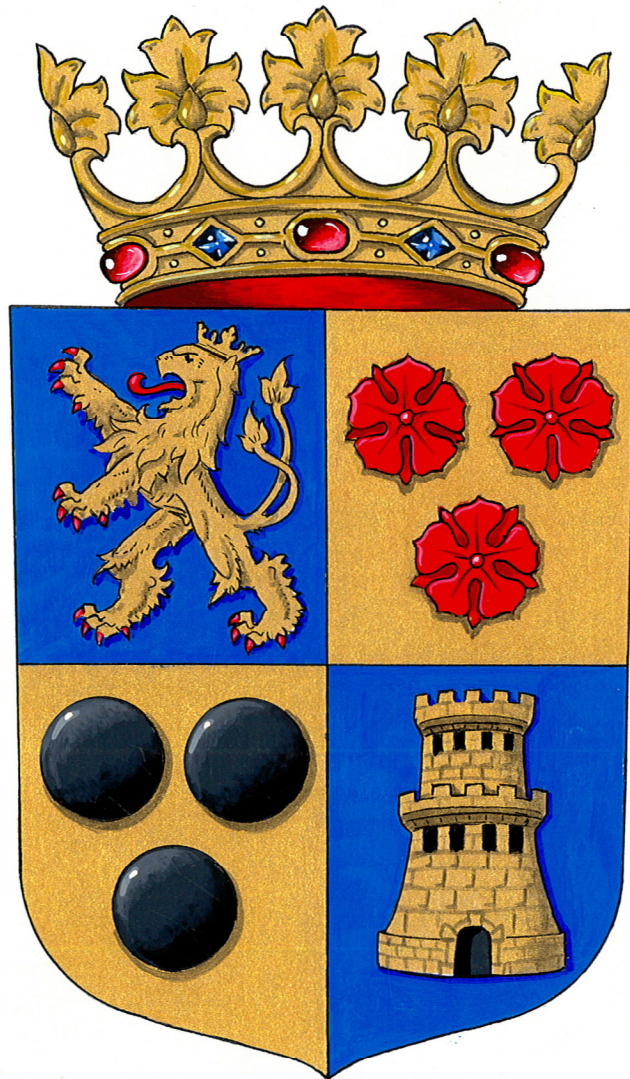
Een variant op het gedeelde wapen werd vervolgens door het historische genootschap De Elf Marken aangeleverd met een ontwerp, dat was gebaseerd op het wapen van de Luxemburgse gemeente Vianen. Ook hierin komen een leeuw en burcht voor, maar beide dubbel in de toepassing van een gevierendeeld wapen. Voor een dergelijke verdubbeling viel echter noch historisch noch heraldisch enige rechtvaardiging te bedenken, waarmee de Raad dit voorstel niet in overeenstemming achtte met de ministeriële richtlijn uit 1977 dat een wapen zo eenvoudig mogelijk dient te zijn.

Bij wijze van alternatief adviseerde de Raad op 15 januari 2008 om in plaats van de leeuw, gebruik te maken van een ander zelfs nog ouder Gelders symbool, namelijk de mispelbloem, het oorspronkelijke wapen van de grafelijkheid. Reeds op de oudst bekende zegels van Lochem blijken drie mispelbloemen de leeuw te vergezellen. Als zodanig is het wapen ook in 1816 (waarbij de mispels abusievelijk zijn omschreven als sterren) en in 1956 bevestigd. De mispelbloemen zouden in plaats van de leeuw de burcht van Gorssel kunnen vergezellen, waarbij variaties in kleur mogelijk waren.

Als kroon kon de gemeente aanspraak maken op de meer exclusieve gouden kroon van vijf bladeren, die al in 1807 door Lochem als stemhebbende stad werd gevoerd.

De gemeente Lochem gaf in een brief van 10 maart te kennen voorkeur te houden voor een gevierendeeld wapen, nu met de wens om 'meer van de historie van de gemeente daarin op te nemen'. Als compromis heeft de Raad, bij brief van de secretaris van 14 november, voorgesteld om één van de twee leeuwen en burchten door de Gelderse mispelbloemen en de bollen van Verwolde – Laren symboliserend in het in 1972 aan Lochem verleende wapen – te vervangen.

Met dit aangepaste voorstel stemde de gemeenteraad in, zodat bij Koninklijk Besluit van 23 april 2009, nr. 09.000859, het volgende wapen aan de gemeente Lochem kon worden verleend: *Gevierendeeld; I in azuur een dubbelstaartige gekroonde leeuw van goud, getongd en genageld van keel; II in goud drie mispelbloemen van keel; III in goud drie bollen van sabel; IV in azuur een dubbele burcht van goud, beide delen met vijf kantelen, geopend en verlicht van sabel. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren.*

Gemeente

LOCHEM

G

K.B. 23 april 2009
no. 09.000859

Gevierendeeld; I in azuur een dubbelstaartige gekroonde leeuw van goud, getongd en genageld van keel; II in goud drie mispelbloemen van keel; III in goud drie bollen van sabel; IV in azuur een dubbele burcht van goud, beide delen met vijf kantelen, geopend en verlicht van sabel. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren.

Diploma
3 juni 2009

STEENWIJKERLAND

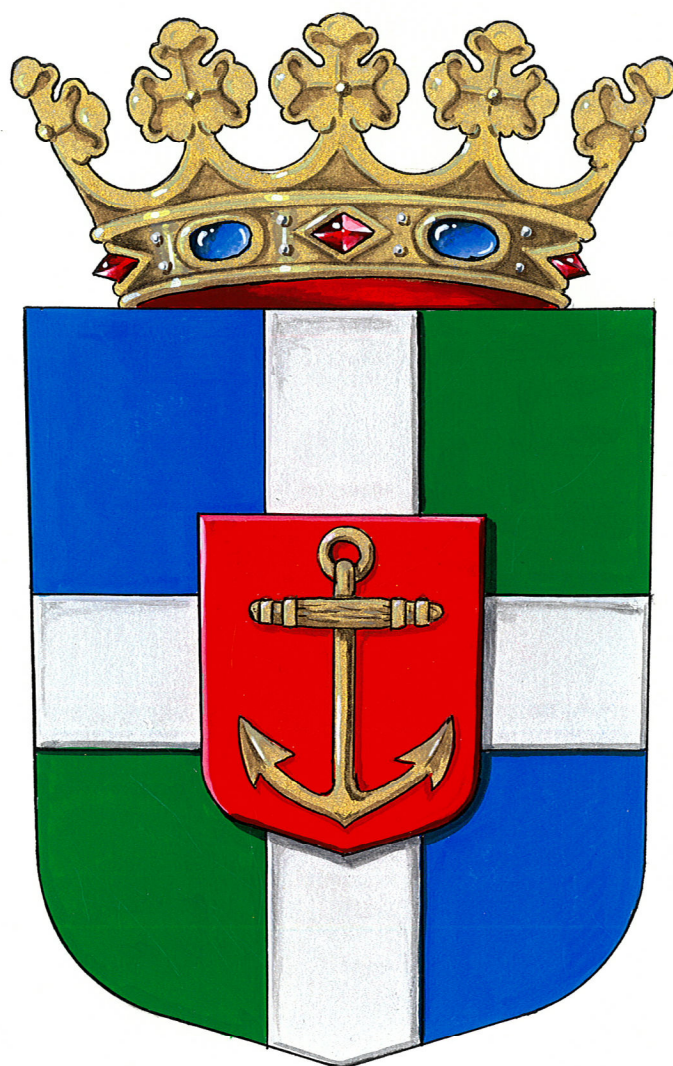
De nieuwe gemeente Steenwijk werd met ingang van 1 januari 2001 opgericht bij Wet van 29 juni 2000 (Stb. 311) en is samengesteld uit de gemeenten Steenwijk, Brederwiede en IJsselham. De naam van de nieuwe gemeente is per 1 januari 2003 gewijzigd in Steenwijkerland.

Aan de per 1 januari 1973 gevormde oude gemeenten waren de volgende wapens verleend:

Aan *Steenwijk* (fusie met Steenwijkerwold) bij Koninklijk Besluit van 14 nov. 1980, nr. 7: *In goud een paalsgewijs geplaatste, aan de vier hoeken gebastioneerde schanswal van zilver, geboord van azuur, gevuld van sabel, waarbinnen een anker van zilver, de stok gespijkerd en versterkt van goud, de schanswal rechts- en linksboven vergezeld van een anker-schuinkruisje van keel. Het schild gedekt met en gouden kroon van vijf bladeren en ter linker zijde gehouden door de Heilige Clemens als paus van natuurlijke kleur, gekleed in een onderkleed van zilver, bovenkleding van keel en een pallium van zilver met kruisen van sabel, gekroond met een tiara en houdende met de linkerhand een kruisstaf, beide van goud.* Aan *Brederwiede* (fusie tussen Vollenhove (tot 1942 verdeeld in Stad en Ambt), Blokzijl, Giethoorn en Wanneperveen) bij Koninklijk Besluit van 30 aug. 1973, nr. 17: *Gevierendeeld; I in keel een geopende burcht van goud, beladen met een schildje van keel met een kruis van zilver; II in sabel drie kandelaars van zilver met vlammen van goud; III in sabel een geitekop van zilver met horens van goud; IV in keel een heiblok van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.* Aan *IJsselham* (fusie tussen Oldemarkt, Blankenham en Kuinre) bij Koninklijk Besluit van 20 maart 1973, nr. 33: *Schuingevierendeeld; I in sabel een linkerhand van goud; II in keel een lopende zwaan van zilver, gebekt en gepoot van goud; III in keel een geankerd schuinkruis van zilver; IV in sabel een opgetuigd koggeschip van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.*

Na een lange voorbereidingstijd (zie het jaarverslag over 2008) diende de gemeente Steenwijkerland eerst op 22 mei 2008 een officiële adviesaanvraag in, waarin ze de Raad verzocht om twee ontwerpen van een nieuw gemeentewapen voor te stellen. Beide ontwerpen zouden moeten teruggrijpen op de wapens van alle rechtsvoorgangers van de gemeente Steenwijkerland, in totaal veertien gemeentewapens, waaronder die van de drie samenstellende gemeenten. Overeenkomstig de wens van de gemeente legde de Raad in zijn advies van 16 juli 2008 twee ontwerpen van een gemeentewapen voor, waarbij de schildhouder St. Clemens (vooralsnog) buiten beschouwing werd gelaten. In zijn advies baseerde de Raad zich op de ministeriële richtlijnen, die voorschrijven dat een wapen zo eenvoudig mogelijk moet zijn. Uit het grote aantal beschikbare figuren in de wapens van de vele rechtsvoorgangers kon om die reden slechts een beperkte keuze worden gemaakt.

Het voorkeursontwerp – geviendeeld door een zilveren kruis en in een rood hartschild een gouden anker – was gebaseerd op een ontwerp van de Drentse Heraldische Commissie uit 2003. Daarin zijn de twee figuren opgenomen die veruit het belangrijkste zijn, aangezien deze kunnen worden geacht de gemeente als geheel te representeren. Het zilveren kruis is afkomstig uit het wapen van Vollenhove, oorspronkelijk het wapen van het bisdom Utrecht, dus op een rood veld. Het grondgebied van het Land van Vollenhove in het Oversticht kwam ongeveer overeen met dat van Steenwijkerland. Aangezien het niet noodzakelijk of gewenst was dat het wapen van de gemeente te veel op het bisdomswapen zou lijken, is de rode veldkleur vervangen door de kleuren blauw en groen. Daarmee is aan het in principe traditionele ontwerp een nieuw element toegevoegd, waaraan een eigentijdse betekenis kan worden gehecht. De bij uitstek waterrijke en landelijke gemeente Steenwijkerland wordt door deze kleuren, die ook staan voor begrippen als milieu, natuur en recreatie, gesymboliseerd. Daarnaast staat het anker symbool voor de (kleinschalige) scheepvaart, waaronder zowel de eertijds belangrijke visserij op de Zuiderzee als de huidige binnenvaart en (toeristische) watersport kunnen worden begrepen. Het feit dat dit anker, ontleend aan het historische wapen van Steenwijk, in een hartschild is geplaatst, geeft aan dat deze vanouds belangrijke stad de zetel van het gemeentebestuur is. Aangezien de oorspronkelijke kleuren, een zwart anker op een van zilver en rood doorsneden schild, zowel om heraldische (kleur op kleur) als praktische redenen (het zilveren kruis) minder geschikt zijn, werd gekozen voor een combinatie van goud en rood. Het tweede ontwerp was een doorsneden schild met meerdere figuren. Aan het schip in de bovenhelft kon dezelfde symbolische betekenis worden toegekend als aan het anker in het eerste ontwerp, namelijk de lokale scheepvaart in al zijn facetten. De drie figuren in de benedenhelft - de ster, het klaverblad en het ankerschuinkruisje - waren gekozen uit de wapens van

Gemeente

STEENWIJKERLAND

0.

K.B. 21 februari 2009
no: 09.000251

Gevierendeeld door een kruis van zilver; I en IV effen azuur; II en III effen sinopel; in een hartschild van keel een anker van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren.

Diploma
22 april 2009

Vollenhove, Kuinre en Steenwijkerwold, omdat deze tezamen een passende combinatie vormden en elk van de drie onmiddellijke rechtsvoorgangers, respectievelijk Brederwiede, IJsselham en Steenwijk vertegenwoordigden. De doorsnijding van het wapen in zilver en rood refereerde aan het historische wapen van Steenwijk en de kleuren van het Land van Vollenhove.

Aan beide ontwerpen kon de gemeente een kroon van vijf bladeren toevoegen.

De gemeenteraad van Steenwijkerland sprak zich in zijn vergadering van 25 november 2008 uit voor het eerste ontwerp en zag in die van 27 januari 2009 verder af van de H. Clemens als schildhouder.

Bij Koninklijk Besluit van 21 februari 2009, nr. 09.000251, werd aan de gemeente Steenwijkerland het volgende wapen verleend: *gevierendeeld door een kruis van zilver; I en IV effen azuur; II en III effen sinopel; in een hartschild van keel een anker van goud. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf bladeren.*

HAARLEM-AMSTERDAM (bisdom)

De naam Haarlem-Amsterdam werd bij pauselijk decreet van 7 oktober 2008 verleend aan het bisdom Haarlem, dat in 1853 is heropgericht. De reden voor de naamswijziging was dat, als hommage aan deze multireligieuze stad, de naam van Amsterdam aan de huidige benaming van het bisdom Haarlem - dat in 2009 zijn 450-jarig jubileum vierde - is toegevoegd.

Het wapen van het bisdom Haarlem, bestaat uit een rood kruis op een veld van zilver, was bevestigd bij Koninklijk Besluit van 26 juni 1997, nr. 97.001298, en voorzien van de voor bisdomswapens gebruikelijke versierselen, zoals hieronder nader zal worden omschreven. Dit wapen gaat terug op het wapen van de eerste bisschop van Haarlem in 1559, Nicolaas van Nieuwland.

Bij brief van 20 november 2009 verzocht het Centrum voor Kerkelijke Heraldiek in Nederland, optredend als gemachtigde voor het bisdom, om advies inzake een bijgevoegd ontwerp voor een nieuw wapen. Aangezien er geen sprake was van een nieuw bisdom bestond er strikt genomen geen noodzaak voor een wapenwijziging. Het bestaande wapen blijft formeel van kracht en kan als zodanig worden gecontinueerd, een optie die de voorkeur van de Raad had. Aan de andere kant had de Raad er begrip voor dat men de naamswijziging ook in het wapen zichtbaar wenste te maken, zoals dat ook geschiedde bij het bisdom Groningen-Leeuwarden.

Al in een vroeg stadium viel de keuze van het bisdom op een ontwerp waarbij Amsterdam gerepresenteerd wordt door middel van drie zilveren schuinkruisjes in het rode kruis van Haarlem. Deze optie achtte de Raad niet de meest aangewezen weg. Het zou afbreuk doen aan de eenvoudige zeggingskracht van dit ultieme symbool van het christendom. Een optie van bovengenoemd Centrum tot plaatsing van een (blauw) schuinkruisje in het eerste kwartier zou dit bezwaar wegnemen, maar de hiermee bedoelde verwijzing naar de rivier de Amstel kwam op de Raad, even als op het bisdom, weinig overtuigend over. De Raad toonde zich in zijn advies van 28 november 2008 een duidelijk voorstander van alleen een kleurwijziging waartoe ook in het nieuwe wapen van het bisdom Groningen(-Leeuwarden) was besloten. De verticale rode arm van het kruis zou simpelweg door een zwarte paal vervangen kunnen worden, waarmee Amsterdam herkenbaar kon worden gerepresenteerd. De tweekleurigheid van het kruis, waarbij de paal over de dwarsbalk heen gaat, zou tevens symboliseren dat aan de naam Haarlem die van – het althans vanuit een internationaal oogpunt belangrijkere – Amsterdam is toegevoegd.

Een onweerlegbare voorkeur van het bisdom voor het eigen ontwerp en de haast die met het naderende jubileum was geboden, resulteerde in een snelle keuze, die werd vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 26 januari 2009, nr. 08.003537, waarbij aan het bisdom Haarlem-Amsterdam het volgende wapen werd verleend: *in zilver een kruis van keel, beladen met drie paalsgewijs geplaatste schuinkruisjes van zilver. Het schild gedekt met een gouden, met edelstenen bezette mijter, waarvan ter weerszijden van het schild twee gouden, van keel gevoerde linten met gouden franje afhangen, de uiteinden beladen met een breedarmig kruisje van keel; achter het schild, schuingekruist, een gouden kromstaf, de krul naar buiten gericht, en een gouden, met edelstenen bezette kruisstaf met lielevormige uiteinden.*

Bisdom

HAARLEM-AMSTERDAM

NH

KB 26 januari 2009
no 08.003537

In zilver een kruis van keel, beladen met drie paalsgewijs geplaatste schuinkruisjes van zilver. Het schild gedekt met een gouden, met edelstenen bezette mijter, waarvan ter weers zijden van het schild twee gouden, van keel gevoerde linten met gouden franje afhangen, de uiteinden beladen met een breedarmig kruisje van keel; achter het schild, schuingekruist, een gouden kromstaf, de krul naar buiten gericht, en een gouden, met edelstenen bezette kruisstaf met lelievormige uiteinden.

Diploma
6 mei 2009

OLDENZAAL (basiliek van de H. Plechelmus)

De kerk van de H. Plechelmus werd al op 13 mei 1950 door paus Pius XII verheven tot Basilica Minor. Door de reorganisatie van de parochies in- en rond Oldenzaal is deze oude basiliek dé kerk geworden van de nieuwe parochie van de H. Plechelmus aldaar. Reden voor het kerkbestuur om de Raad advies te vragen inzake een nieuw te verlenen wapen en daarmee aan te sluiten bij de andere Nederlandse basilieken, die om historische redenen een bij koninklijk besluit vastgesteld wapen voeren. Het verzoek werd op 17 oktober 2008 gedaan door het Centrum voor Kerkelijke Heraldiek in Nederland, dat optrad namens het kerkbestuur.

Het ontwerpwapen kent de voor basiliekwapens gebruikelijke indeling, waarbij het derde, (heraldisch) rechter kwartier van het wapen aan de heilige is gewijd, i.c. de uit Ierland afkomstige heilige Plechelmus. Met verwijzing naar een ontwerpwapen voor de basiliek van de HH. Wiro, Plechelmus en Otgerus te St. Odiliënberg, waarin deze Ierse heiligen worden gesymboliseerd door drie Keltische kruisen, stelde bovengenoemd Centrum voor in dit kwartier dezelfde drie Keltische kruisen op te nemen. In zijn advies van 14 november 2008 achtte de Raad het gebruik van het Keltische kruis een goede gedachte, maar zag niet in waarom de drie Keltische kruisen ook zouden moeten worden toegepast bij de alleen aan Plechelmus gewijde basiliek in Oldenzaal. Hier kon worden volstaan met één kruis, waarmee de onderlinge band tussen beide basilieken nog steeds voldoende tot uitdrukking werd gebracht. Het aanvankelijke metaal in dit kwartier - goud - werd, nadat het advies was uitgebracht, in overleg met de Raad om esthetische redenen veranderd in zilver. Voorts achtte de Raad de in het ontwerpwapen toegevoegde zee in het derde kwartier overbodig, aangezien duidelijk is dat de heilige over zee moet zijn gekomen. Bij handhaving zou deze in ieder geval kleiner moeten worden afgebeeld, meer in overeenstemming met de heraldische definitie van een schildvoet; het aantal golven zou dan tot drie kunnen worden teruggebracht. Het vierde, (heraldisch) linker kwartier in basiliekwapens symboliseert de gemeente waar de basiliek staat. De bisschop die voorkomt in de rechterbovenhoek van het gemeentewapen van Oldenzaal is door het toegevoegde devies overbodig geworden en kon daarom worden weggelaten.

Bij Koninklijk Besluit van 17 maart 2009, nr. 09.000170, werd aan de basiliek van de H. Plechelmus te Oldenzaal het volgende wapen verleend: *doorsneden; I in sabel, schuingekruist, een conopeum van goud, waarvan het scherm gebaad van goud en keel, met volants van hetzelfde, om en om, gevoerd van goud, en een tintinnabulum van goud, waarin een klokje van zilver; II gedeeld; a in zilver een Keltisch kruis van keel en een golvende schildvoet, golvend gedwarsbalkt van drie stukken, azuur, zilver en azuur; b in azuur een kruis van goud. Devies: PLECHELMUS PASTOR ET SERVUS in zwarte letters op een wit lint.*

Basiliek

VAN DE H. PLECHELMUS TE OLDENZAAL O

KB 17 maart 2009
no 09.000170

Doorsneden; I in sabel, schuingekruist, een conopeum van goud, waarvan het scherm gebaad van goud en keel, met volants van hetzelfde, om en om, gevoerd van goud, en een tintinnabulum van goud, waarin een klokje van zilver; II gedeeld; a in zilver een Keltisch kruis van keel en een golvende schildvoet, golvend gedwarshalkt van drie stukken, azuur, zilver en azuur; b in azuur een kruis van goud. Devies: PLECHELMUS PASTOR ET SERVUS in zwarte letters op een wit lint.

Diploma
6 mei 2009

SUSTEREN (basiliek van de H. Amelberga)

De basiliek van de H. Amelberga werd op 26 oktober 2006 door paus Benedictus XVI tot deze waardigheid verheven. Het kerkbestuur wenste voor de nieuwe basiliek een eigen wapen en wendde zich op 28 april 2008 rechtstreeks tot de Raad om advies te vragen inzake de verlening van een wapen. Het voorgelegde ontwerp voldeed aan de bekende vaste indeling van basiliekwapens.

Met betrekking tot de invulling van de onderste twee variabele kwartieren plaatste de Raad in zijn advies van 16 juli 2008 enkele kanttekeningen. In de eerste plaats is het gebruikelijk, hoewel geen vereiste, om in het vierde kwartier de huidige gemeente te representeren. Dit zou de op 1 januari 2003 gevormde gemeente Echt-Susteren moeten zijn. De Raad had er overigens begrip voor dat het kerkbestuur minder affiniteit met het nieuwe gemeentewapen heeft en zelfs gekozen heeft voor het oudste wapen van Susteren, dat tot 1982 gold ('zusters' in plaats van de Gelderse leeuw). De Raad was er voorstander van om de twee zusters van sabel geheel zonder attributen af te beelden, enerzijds om redenen van eenvoud, anderzijds omdat over de afleiding van de naam veel onduidelijkheid en controverse bestaat. Aangezien een heraldische hoofdregel voorschrijft dat kleur op kleur (en metaal op metaal) niet geoorloofd is, zou het rode veld, dat niet historisch is maar louter een vroeg negentiende-eeuwse weergave van de rode was van het zegel, beter vervangen kunnen worden door goud. Hiermee zou tevens een beter contrast met het derde kwartier (het blauwe veld met de abdissenstaf) bereikt kunnen worden.

Ten aanzien van het devies werd nog opgemerkt dat dit tot nu toe altijd in zwarte letters op een wit lint werd geplaatst. Hoewel een keuze voor een gouden lint op zich niet fout is, zou het kerkbestuur zich beter aan deze inmiddels vaste gewoonte kunnen conformeren.

In zijn reactie van 30 oktober 2008 deelde het kerkbestuur mee dat de door de Hoge Raad van Adel aanbevolen wijzigingen grotendeels waren overgenomen.

Bij Koninklijk Besluit van 21 februari 2009, nr. 09.000179, werd aan de basiliek van de H. Amelberga te Susteren het volgende wapen verleend: *doorsneden; I in sabel, schuingekruist, een conopeum van goud, waarvan het scherm gebaad van goud en keel, met volants van hetzelfde, om en om, gevoerd van goud, en een tintinnabulum van goud, waarin een klokje van zilver; II gedeeld; a in azuur een abdissenstaf van goud, met sluier van zilver; b in goud de beelden van twee zusters, boven en beneden vergezeld van een bol, alles van sabel. Devies: IN NOMINE DEI in zwarte letters op een wit lint.*

Basiliek

van de H. AMELBERGA te SUSTEREN

L

K.B. 21 februari 2009
no: 09.000179

Doorsneden; I in sable, schuingekruist, een conopeum van goud, waarvan het scherm gebaand van goud en keel, met volants van hetzelfde, om en om, gevoerd van goud en een tintinnabulum van goud, waarin een klokje van zilver; II gedeeld; a in azuur een abdissestaf van goud, met sluijer van zilver; b in goud de beelden van twee zusters, boven en beneden vergezeld van een bol, alles van sable. Devies: IN NOMINE DEI in zwarte letters op een wit lint".

Diploma
22 april 2009

COLOFON

H O G E R A A D V A N A D E L

Ingesteld bij Besluit van de Soevereine Vorst van 24 juni 1814, nr. 10;
samenstelling en bevoegdheid: Wet op de adeldom van 10 mei 1994, Staatsblad 360

Bezoekadres (op afspraak): Nassaulaan 2B, 2514 JS Den Haag
(studiezaal geopend op werkdagen van 9.30-16.30 uur)

Postadres: Postbus 16325, 2500 BH Den Haag

Telefoon: 070-3614281 / Fax: 070-3631712

E-mail: info@hogeraadvanadel.nl

Website: www.hogeraadvanadel.nl

Als vast college van advies over de uitvoering in zaken van bestuur van het Rijk (ingevolge art. 79 van de Grondwet) heeft de Raad tot TAAK het adviseren van:

- de minister van Algemene Zaken betreffende naamgeving, titulatuur en wapenverlening van leden van het koninklijk huis, het Rijkswapen en de Nederlandse vlag;
- de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties omtrent adelszaken en de samenstelling en wijziging van de wapens van publiekrechtelijke lichamen;
- de minister van Justitie over verzoeken tot naamswijziging, waarbij de namen van adellijke geslachten of van heerlijkheden betrokken zijn;
- de minister van Defensie inzake ontwerpen van emblemen en medailles van de krijgsmachtsonderdelen.

De COLLECTIE bestaat uit:

- Archieven van de Hoge Raad van Adel van 1814 tot heden;
- Genealogische en heraldische handschriften;
- Enkele archieven van adellijke families;
- Gespecialiseerde bibliotheek.

Voorzitter: drs. C.O.A. baron Schimmelpenninck van der Oije (lid 1984, voorzitter 1991).

Leden: mr. J.P. Eschauzier (1991), jonkvrouw M. van den Brandeler (1992, † 8 okt. 2009), jonkheer dr. F.K.M. van Nispen tot Pannerden (2002) en mr. H.C.R.M. baron de Wijkerslooth de Weerdesteijn (2005).

Secretaris: mr. E.J. Wolleswinkel (2003).

Eerste medewerker: G.P. Nijkamp (tot 1 oktober), drs. J.C.C.F.M. van den Borne (m.i.v. 5 oktober).

Tweede medewerker: A. Gritter.

Wetenschappelijk medewerker: drs. C.A.M. Gietman.